

„Neoprávněné nakládání s osobními údaji“
§ 178 trestního zákona v kontextu trestních zákonů vybraných
evropských států
(tzv. náhubkový zákon)

Mgr. Hana Veselá

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

Obsah

ČESKÁ REPUBLIKA	2
NĚMECKO	3
RAKOUSKO	7
VELKÁ BRITÁNIE	9
NĚKTERÉ DALŠÍ STÁTY	11
CELKOVÉ SHRnutí	11
PRAMENY:	13

Česká republika

Počátkem dubna 2009 nabyl účinnosti zákon č. 52/2009 Sb., který novelizuje trestní řád, zákon o přestupcích, zákon o ochraně osobních údajů a trestní zákon. Cílem novely je zvýšit ochranu obětí trestných činů před medializací případu. Týká se to zejména dalšího poškozování oběti, k čemuž by dle důvodové zprávy mohlo dojít při zvýšeném zájmu veřejnosti o její případ. Orgány činné v trestním řízení (tj. policejní orgány, státní zástupce a soud) nadále nesmí zveřejňovat o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisí s trestnou činností. Zvýšená pozornost se klade na ochranu osobních údajů a soukromí osob mladších 18 let. Dále platí všeobecná povinnost zákazu jakýmkoliv způsobem zveřejňovat informace umožňující zjistit totožnost poškozeného, který je osobou mladší 18 let, nebo proti němuž byl spáchán některý z vyjmenovaných trestných činů nebo některý z trestných činů s vyjmenovaným objektem – př. trestný čin proti životu, svobodě atd.

Porušení povinností nezveřejňovat takovéto údaje může být přestupkem¹ nebo trestným činem. **Do zvláštní části trestního zákona tak přibyl v § 178 nový trestný čin „Neoprávněné nakládání s osobními údaji“.** Tohoto trestného činu se může dopustit kdokoliv, a to i z nedbalosti, pokud neoprávněně sdělí, zpřístupní, jinak zpracovává či si přisvojí osobní údaje o jiném, které byly shromážděny během trestního řízení nebo v souvislosti s výkonem veřejné správy. Podmínkou je způsobení vážné újmy na právech nebo oprávněných zájmech osoby, které se takové údaje týkají. Pachatelem je i osoba, která poruší právním předpisem stanovenou povinnost mlčenlivosti, vztahující se k shora

uvedeným údajům. Pachateli hrozí trest odnětí svobody až na tři léta nebo peněžitý trest nebo zákaz činnosti.

Dvě kvalifikované skutkové podstaty s vyšší trestní sazbou (trest odnětí svobody na jeden rok až tři léta nebo zákaz činnosti nebo peněžitý trest) upravují spáchání tohoto trestného činu tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným účinným způsobem, či spáchá-li osoba tento trestný čin porušením povinnosti vyplývající z jejího zaměstnání, povolání nebo funkce.

Vzniku této novely předcházely úniky odposlechů, které provedly orgány činné v trestním řízení u veřejně známých osob (nejen) z české politické scény a jejich následné zveřejnění médií. **Nová zákonná úprava omezuje svobodu projevu a práva šířit informace a staví nad ni právo na ochranu soukromí, resp. právo na ochranu osobních údajů.** Podle judikatury Ústavního soudu nemá žádné z těchto práv přednost před druhým.² Postižení touto novou úpravou jsou zejména žurnalisté, kterým bude hrozit trest odnětí svobody až pěti let.

Tato práce má sloužit k porovnání skutkových podstat trestných činů, které směřují proti ochraně osobních údajů, v jiných státech. Komparace může přispět k informaci o tom, zda i jiné státy cítí potřebu chránit zvláštním způsobem údaje, které souvisí s trestním řízením před medializací či nikoliv. **Stěžejní otázkou této práce je, zda i v zahraničí je ztížena práce žurnalistů tak, jak je tomu po zmíněné novele u nás.**

Německo

1. Existence zvláštního trestného činu, zakazujícího zveřejňování osobních údajů z trestního řízení

V německém trestním zákoně není samostatný trestný čin, který by výslovně postihoval neoprávněné nakládání s osobními údaji. Tutu úpravu nepřímo najdeme pod ochranou jiné hodnoty. V § 203 je upraven trestný čin **Porušení osobního tajemství**, který by mohl přicházet v úvahu, pokud pracovník orgánu činného v trestním řízení zveřejní např. osobní údaje o poškozeném přesto, že to není pro účely trestního stíhání nezbytné.

¹ Přestupku podle zákona o ochraně osobních údajů se dopustí ten, kdo poruší zákaz zveřejnění osobních údajů stanovených jiným právním předpisem.

² Nález sp. zn. II. ÚS 357/96, č. 156/1997 Sb. ÚS, sv. 9, s. 355; Nález sp. zn. IV. ÚS 154/97, č. 17/1998 Sb. ÚS, sv. 10, s. 113.

2. Popis právní úpravy

a. trestněprocesní regulace

Německý trestní řád neupravuje zveřejňování osobních údajů, které byly shromážděny během trestního řízení nebo v souvislosti s výkonem veřejné správy (dále jen „osobní údaje“), nijak obecně. Najdeme tu však ustanovení, která omezují, případně zakazují zveřejňování osobních údajů v řadě případů.

Lze zveřejňovat osobní údaje poškozených, pokud poškození nejsou dosud známi, a pro účely trestního řízení je to nezbytné. Tyto údaje se zveřejní ve spolkovém elektronickém věstníku. Spolkový elektronický věstník je veřejně přístupný na internetu a každý si v něm může bezplatně vyhledávat informace z různých zdrojů (př. soudy, úřady, kapitálový trh atd.)³ Osobní údaje poškozených, kteří nejsou známi, se z věstníku vymažou, jakmile bude splněn účel takového zveřejnění.

Osobní údaje, které se vztahují k podezřelému, smějí být zveřejněny jen pokud souvisí s trestným činem.⁴

Zveřejnění osobních údajů, které se nevztahují k podezřelému ani poškozenému, je možné, jen pokud je to potřeba k objasnění trestné činnosti a osoba, které se osobní údaj týká, s tím souhlasí. Pokud/jakmile to bude možné, uchovávají se takto získané osobní údaje v anonymitě.

b. regulace trestním právem hmotným

Trestného činu „Porušení osobního tajemství“ se může dle § 203 odst. 1 dopustit ten, *kdo neoprávněně zpřístupní tajemství vztahující se k osobním oblastem života nebo pracovní tajemství nebo obchodní tajemství, nebo je odhalil jako lékař, zubní lékař, zvěrolékař, lékárník nebo příslušník jiné profese, která vyžaduje pro svůj výkon profesní označení nebo zvláštními předpisy stanovené vzdělání.*

Osobními oblastmi života se rozumí zejména informace, týkající se rodiny a soukromého života. Pracovním tajemstvím jsou např. údaje, které souvisí s výkonem povolání dotčené osoby. Tajnými jsou takové skutečnosti, které jsou známy jen omezenému okruhu osob a dotčená osoba musí mít na jejich utajení zájem. Tento zájem může existovat

³ <https://www.ebundesanzeiger.de/ebanzwww/wexsservlet>

⁴ Tj. dle § 131b odst. 1 trestního řádu: *Zveřejnění je dovolené, pokud to napomůže k objasnění trestného činu, zejména k zjištění identity neznámého pachatele a za použití jiného způsobu by byl úspěch na objasnění trestného činu podstatně menší nebo by byl podstatně znesnadněn.*

v subjektivním nebo v objektivním smyslu. Musí být jasně patrné, že vyobrazení takového tajemství by způsobilo dotčené osobě újmu.

Jak vyplývá z citace, jsou zde pachatelé rozděleni do několika skupin. Tohoto trestného činu se **mohou dopustit jen v souvislosti s výkonem své funkce, profese nebo povolání**, nikoliv jako soukromé soby, a to tak, že tajemství **vyzradí nebo zveřejní**. Kromě výše uvedených osob se tohoto trestného činu může dále při výkonu své funkce, profese nebo povolání dopustit např. psycholog, advokát, patentový zástupce, notář, obhájce, auditor, přísežný kontrolor účetní knihy, daňový poradce, daňový zmocněnec a další vyjmenované osoby.

Vyzrazením se rozumí porušení povinnosti mlčenlivosti, kterou vzhledem k okolnostem daná osoba měla. Zveřejněním se rozumí případy, kdy bylo dané osobě tajemství svěřeno a mělo být v této souvislosti chráněno. Sem patří např. citlivé údaje pacientů.

Pachatele lze potrestat peněžitým trestem nebo trestem odnětí svobody až na jeden rok.

Stejně může být potrestán ten, kdo **neoprávněně zpřístupní tajemství vztahující se k osobním oblastem života nebo provozní tajemství nebo obchodní tajemství jako veřejný činitel**. Veřejným činitelem je také orgán nebo člen orgánu, který je korporací podle veřejného práva a vykonává činnost ve veřejném zájmu (také př. osoba vykonávající vedoucí funkci v bance zřízené na základě předpisů veřejného práva).⁵

Tohoto činu se také může dopustit člen zákonodárského sboru nebo osoba, na kterou se vztahuje povinnost mlčenlivosti. Takto chráněno je i osobní tajemství dotčených osob, které jsou po smrti. **Pokud pachatel spáchá tento trestný čin za úplatu nebo v úmyslu sebe či jiného obohatit nebo jinému škodit, lze mu udělit trest odnětí svobody až dvě léta nebo peněžitou pokutu.**

Výčet osob však neobsahuje žurnalisty, ani podobnou profesi a jelikož tento trestný čin může spáchat jen osoba z některé z taxativně uvedených kategorií, **tímto ustanovením (§203 trestního zákona) nelze činnost žurnalistů postihnout.**

c. regulace ochrany údajů

Nakládání s osobními údaji orgány činnými v trestním řízení spadá pod ochranu osobních údajů obecně (v tomto smyslu nejen osobních údajů, které byly shromážděny během trestního

⁵ Herbert Tröndle, Thomas Fischer: Strafgesetzbuch und Nebengesetze, München 1999

řízení nebo v souvislosti s výkonem veřejné správy, ale i dalších osobních údajů), která je upravena spolkovým zákonem o ochraně osobních údajů.

V § 43 je stanovena řada jednání porušujících zákon o ochraně osobních údajů, za které lze uložit peněžitou pokutu. Přestupkem je např. podle § 43 odst. 2 úmyslné nebo nedbalostní vynášení nebo zpracovávání osobních údajů, které nejsou obecně přístupné. Dále je zde **trestněprávní ustanovení, které by bylo možné aplikovat na činnost žurnalistů**, pokud by např. zveřejnili nějaké nelichotivé osobní údaje o prominentních osobách, které vyšly najevo v souvislosti s trestnou činností.

Podle tohoto ustanovení ten, *kdo učinil úmyslné jednání podle § 43 odst. 2 za úplatu nebo v úmyslu sebe nebo jiného obohatit nebo jinému škodit, bude potrestán peněžitou pokutou nebo peněžitým trestem s odnětím svobody až na dvě léta. Řízení o tomto trestném činu lze zahájit jen na návrh.* Oprávnění k takovému návrhu jsou pouze postižená osoba, spolkový zmocněnec pro ochranu osobních údajů a svobody projevu a dozorčí úřady.

Kromě spolkového zákona o ochraně osobních údajů, kterým se řídí spolkové úřady a soukromé firmy, platí ve všech šestnácti spolkových zemích⁶ zvláštní zákony o ochraně osobních údajů. Těmito zvláštními zákony se řídí jednotlivé zemské úřady a místní správy. Tyto zákony jsou vůči spolkovému zákonu předpisy speciálními.

Např. pro samostatné město Berlín platí tato zvláštní právní úprava – v zákoně o ochraně osobních údajů jsou upraveny podmínky, za kterých smí berlínské úřady zpracovávat osobní údaje obyvatel Berlína. Je zde také trestně právní ustanovení (§32), podle nějž se dopustí trestného činu ten, kdo neoprávněně zprostředkuje nebo změní osobní údaje, které mu jsou zřejmé, nebo vyvolá či si opatří jejich soubory v uzavřené schránce. Pachatel bude potrestán peněžitým trestem nebo trestem odnětí svobody až na jeden rok. Kvalifikovanou skutkovou podstatu obsahuje odst. 2., který se vztahuje na případ, kdy pachatel spáchá trestný čin za úplatu nebo s úmyslem sebe nebo jiného obohatit nebo poškodit. V takovém případě hrozí trest odnětí svobody až na dvě léta. Trestní stíhání lze zahájit však pouze na návrh. Navrhovatelem může být jen poškozený nebo Berlínský zmocněnec pro ochranu osobních údajů a svobodu projevu.

3. Shrnutí

V Německu lze v televizi, tisku, rozhlase atd. zveřejňovat osobní údaje, které byly shromážděny během trestního řízení nebo v souvislosti s výkonem veřejné správy, pokud se

⁶ V Hessensku platí zvláštní zákon o ochraně osobních údajů od 7. října 1970, a je tak prvním zákonem v této oblasti ve světovém měřítku.

vztahují, buď k anonymním pachatelům, a nebo ke konkrétnímu podezřelému, a souvisí s trestným činem. Pokud by byly zveřejněny např. osobní údaje o pachateli, které nijak nesouvisí s trestnou činností, nejvyšší možný trest, který by podle německých zákonů přicházel v úvahu, je trest odnětí svobody s trestní sazbou až na dvě léta.

V Německu se žurnalisté do konfliktu s právem na ochranu osobních údajů nijak závažně nedostali. Spolkový ústavní soud řešil ústavní stížnosti, jejichž předmětem byla ochrana osobních údajů, pouze však ve vztahu k telekomunikačnímu zákonu, transplantačnímu zákonu a dále z oblasti pojistného práva.⁷

Rakousko

1. Existence zvláštního trestného činu, zakazujícího zveřejňování osobních údajů z trestního řízení

V rakouském trestním zákoně je řada trestných činů, jejichž zvláštním objektem je ochrana osobních údajů, neoprávněné zveřejnění osobních údajů zde však jako samostatný trestný čin upraveno není. Tuto úpravu však najdeme v zákoně o ochraně osobních údajů.

2. Popis právní úpravy

a. trestněprocesní regulace

V rakouském trestním řádu není obecná úprava zákazu zveřejňování osobních údajů, které byly shromážděny během trestního řízení nebo v souvislosti s výkonem veřejné správy. Na osobní údaje a další obdobné údaje, z nichž lze zjistit identitu dané osoby, se však nevztahuje právo nahlížet do spisů. Pokud se nalézá obviněný ve vazbě, je možné povolit nahlížení do spisů obsahujících osobní údaje v tom smyslu jak bylo řečeno výše, v případě že takové údaje mohou mít význam pro posouzení důvodů vazby. Obviněný ani jeho obhájce nesmějí však zveřejňovat žádné osobní údaje o třetích osobách, které se dozvěděli v průběhu výkonu svého práva nahlížet do spisu nebo provedení důkazu.

b. regulace trestním právem hmotným

Neoprávněné zveřejnění osobních údajů, které byly shromážděny během trestního řízení nebo v souvislosti s výkonem veřejné správy, by za určitých okolností mohlo být podle rakouského trestního zákona např. neoprávněným zásahem do počítačového systému (§ 118a),

⁷ BvR 1811/99, BvR 2027/02, BvR 1637/05, BvR 2261/98

neoprávněným zadržením údajů (§119a), nebo poškozováním informací (§126a). Tyto trestné činy by v souvislosti s činností žurnalistů mohly přicházet v úvahu jen výjimečně.

c. regulace ochrany údajů

Zákon o ochraně osobních údajů obsahuje v § 51 samostatný trestný čin **Užití informací za účelem dosažení zisku nebo úmyslného poškození jiné osoby**. Tohoto činu se dopustí osoba, která v úmyslu získat majetkový prospěch nebo jinou výhodu, zveřejní či zpřístupní osobní údaje, které jsou jí známy na základě jejího zaměstnaneckého nebo služebního poměru, a to i přesto, že osoba, k níž se tyto údaje vztahují, má zájem na jejich utajení. Sankcí je trest odnětí svobody až na jeden rok. Zahájit trestní stíhání je však možné jen se souhlasem poškozeného.⁸ Méně závažné jednání jako např. zpracovávání nebo zprostředkovávání osobních údajů bez splnění zákonné přihlašovací povinnosti je podle zákona o ochraně osobních údajů přestupkem.

Tento trestný čin může být použit na zveřejnění osobních údajů z trestního řízení, pokud by pachatelem byl př. příslušník policejního sboru, nepostihuje však žurnalisty, neboť se vztahuje pouze na zveřejnění osobních údajů, které jsou pachateli známy na základě jeho zaměstnaneckého nebo služebního poměru.

3. Shrnutí

V Rakousku neplatí pro novináře žádná zvláštní omezení, a tedy zde neexistují ani samostatné trestné činy, taková jednání postihující⁹.

Ústavní soud řešil porušení všeobecného práva šířit informace týkající se úředním postupem získaných údajů (př. DNA) ve vztahu k zákonu o bezpečnostní policii. **Ústavní soud v tomto svém rozhodnutí upřednostnil nad jinými právy ústavou zaručené právo šířit informace.** Toto právo smí být odepřeno pouze z důvodu veřejného zájmu, což je třeba zkoumat případ od případu.¹⁰ **V další věci rozhodl ústavní soud, že nebyla porušena práva na ochranu osobních údajů a práva na soukromí a rodinný život ustanoveními zákona o policii, pojednávající o ukládání, zprostředkování a vymazání osobních údajů pro účely**

⁸ Užití informací za účelem dosažení zisku nebo úmyslného poškození jiné osoby
§ 51

(1) kdo si v úmyslu získat majetkový prospěch nebo jinou výhodu protiprávně obstará osobní údaje, které mu byly svěřeny nebo mu byly zpřístupněny výhradně na základě jeho zaměstnání, nebo je sám používá, nebo je jinému zpřístupní, ačkoliv postižená osoba má zájem uchovat tyto údaje v potřebné ochraně, bude, pokud se na tento čin nepoužije přísnější ustanovení, potrestán soudem trestem odnětí svobody až na jeden rok,

(2) pachatele lze stíhat jen se svolením poškozeného.

⁹ V úvahu by mohl ale přicházet trestný čin pomluvy.

trestního stíhání. Podle tohoto rozhodnutí bezpečnostní orgány mohou z moci úřední uchovávat osobní údaje, zejména pokud se týkají vyšetřování trestné činnosti.¹¹ S těmito údaji je potřeba nakládat přiměřeně, což platí hlavně ve vztahu k jejich získávání, dalšímu zpracovávání, upotřebení, zprostředkování a přenechání.¹²

Velká Británie

1. Existence zvláštního trestného činu, zakazujícího zveřejňování osobních údajů z trestního řízení

Ve Velké Británii neexistuje ucelený trestní kodex, v řadě jednotlivých zákonů jsou však upraveny trestné činy, jejichž objektem je porušení tajnosti osobních údajů, žádný samostatný trestný čin, postihující žurnalisty, zde však nenajdeme.

2. Popis právní úpravy

a. trestněprocesní regulace

Trestní řád procesní (Criminal Procedure and Investigations Act)¹³ nemá obecné ustanovení zákazu zveřejňování osobních údajů, které byly shromážděny během trestního řízení nebo v souvislosti s výkonem veřejné správy. Obsahuje však v § 37 a 38 podrobná ustanovení, která upravují omezení zveřejňování některých údajů získaných v trestním řízení. Zákon tyto údaje označuje za **důvěrné**. Důvěrnými údaji se rozumí jakékoliv údaje získané z řízení před soudem, nebo z podaných žádostí a z podaných odvolání. Údaje získané během té části trestního řízení, která předchází soudnímu stadiu, (př. osobní údaje získané z vyšetřovací činnosti policejních orgánů v přípravném řízení) nejsou důvěrnými.

Pod označení „důvěrné“ spadají zejména údaje získané z řízení před soudem, soudce však může jejich zveřejnění povolit. Bez povolení soudce však nelze s určitými výjimkami zveřejnit psanou zprávu v novinách ani ústní zprávu v televizi nebo v rozhlasu, která by obsahovala údaj získaný z řízení před soudem.

¹⁰ G385/02

¹¹ Dozor nad těmito orgány vykonává zvláštní komise pro ochranu osobních údajů.

¹² G94/00

¹³ Pro území Skotska platí jen některá ustanovení, mimo jiné také § 37 a 38, které upravují omezení zveřejňování důvěrných údajů.

Dále je zde upraveno, v jaké fázi řízení nesmějí být důvěrné údaje zveřejňovány. Některé nesmějí být *v Anglii*¹⁴ zveřejňovány vůbec, na některé se ale ze zákona takové omezení nevztahuje - například zprávu, která obsahuje pouze údaje jako je jméno, věk, adresa nebo zaměstnání svědků a obviněných zveřejnit lze.

b. regulace trestním právem hmotným

Najdeme ji ve zvláštních zákonech, nikoliv však v uceleném trestním kodexu (podrobněji viz c. regulace ochrany údajů). Pokud dojde k zveřejnění důvěrných údajů př. v televizi nebo v novinách, jedná se **podle trestního řádu procesního o přestupek**, za nějž je peněžitá pokuta. Takováto úprava se snaží zabránit ovlivňování jednotlivých porotců v jejich rozhodování sdělovacími prostředky.

c. regulace ochrany údajů

Zvláštní zákon o ochraně osobních údajů upravuje **nezákonné získání osobních údajů**. Takové jednání může být trestným činem. Podle odst. 1 čl. 55 se ho dopustí osoba, která byt' i z nedbalosti, bez souhlasu osoby, která stanoví účel, ke kterému se údaje zpracovávají¹⁵, získá nebo zveřejní osobní údaje nebo informaci v osobních údajích obsaženou nebo si opatří či vyzradí osobní údaje nebo informaci v nich obsaženou. Toto ustanovení se však dle odst. 2 nevztahuje na osoby, v jejichž případě *získání, zveřejnění nebo opatření bylo nezbytné pro účely ochrany před trestnou činností nebo jejího odhalení či k tomu došlo na základě jiného právního předpisu nebo se souhlasem soudu*. Dále se toto ustanovení nevztahuje na případy, kdy:

- 1) osoba jednala v důvodné domněnce, že měla podle zákona právo získat nebo zveřejnit osobní údaj nebo v něm obsaženou informaci, nebo ji opatřit jiné osobě,
- 2) osoba jednala v důvodné domněnce, že měla souhlas osoby, která stanoví účel, ke kterému se údaje zpracovávají a tato osoba o takovém zveřejnění či obstarání věděla,
- 3) osoba jednala ve veřejném zájmu.

Tohoto trestného činu se může dopustit i osoba, která s osobními údaji obchoduje, pokud je získá v rozporu s čl. 55 odst. 1. Osoba, která osobní údaje nabízí k prodeji, se může dopustit přestupku, *pokud je získala v rozporu s ustanovením čl. 55 odst. 1 nebo je získá*

¹⁴ § 37, Criminal Procedure and Investigations Act 1996

¹⁵ data controller

později v rozporu s čl. 55 odst. 1. Toto se může týkat i inzerce. Pachatel bude ve zkráceném řízení odsouzen k zaplacení peněžité pokuty.

Tento trestný čin nepostihuje novináře, pokud postupují v souladu s ustanoveními **trestního řádu procesního** (zejména shora uvedené § 37 a 38).

3. Shrnutí

Cílem restriktivních omezení, týkajících se zveřejňování osobních údajů ve Velké Británii, není ztížení činnosti žurnalistů, nýbrž snížení vlivu, který mohou mít informace sdělené médiu, na porotce. Pokud novinář přesto zveřejní některý z osobních údajů, které zákon (Criminal Procedure and Investigations Act) označuje za důvěrné, dopustí se přestupku a hrozí mu peněžité pokuta.

Některé další státy

- **V Belgii** nemá trestní řád procesní ustanovení výslovně zakazující zveřejňování osobních údajů získaných během trestního řízení a trestní zákon v tomto smyslu neobsahuje samostatný trestný čin.
- **Ve Francii** není trestním řádem procesním zveřejňování osobních údajů o jiném, které byly shromážděny během trestního řízení nebo v souvislosti s výkonem veřejné správy, výslovně upraveno a v trestním zákoně není samostatný trestný čin, postihující tak jak bylo výše řečeno, žurnalisty.
- **Na Slovensku** lze zveřejňovat údaje známé z trestního řízení s jistými výjimkami: na základě trestního řádu orgány činné v trestním řízení a soud informují veřejnost o trestním řízení, musí však dbát na ochranu utajované skutečnosti, obchodního tajemství a bankovních a daňových skutečností, a chránit údaje z poštovních zásilek, anebo údaje získané za použití telekomunikačních prostředků. Trestní zákon nezná trestný čin, kterého by se dopustila osoba tím, že neoprávněně zveřejní o jiné osobě osobní údaje nebo další skutečnosti, které jsou jí známy z průběhu trestního řízení.

Celkové shrnutí

Žádná z vybraných zemí nemá právní úpravu samostatného trestného činu, postihujícího zvláště novináře za to, že zveřejňují osobní údaje, které byly shromážděny během trestního řízení nebo v souvislosti s výkonem veřejné správy. Aby bylo takové jednání trestné, je třeba ještě nějaké další skutečnosti, např. že média zveřejní takové osobní údaje o pachateli, které

sice vyšly najevo během trestního řízení, ale nesouvisí s jeho trestnou činností, nebo jsou zveřejněny některé osobní údaje přesto, že jejich zveřejnění zákon výslovně zakazuje. Takové jednání by pak bylo přestupkem nebo trestným činem, za který by žurnalistům hrozil peněžitý trest nebo trest odnětí svobody až na jeden rok.

V Rakousku sice existuje trestný čin „užití informací za účelem dosažení zisku“ nebo poškození jiné osoby, nelze jej však spáchat pouhou nedbalostí, ale zákon vyžaduje úmyslné jednání a tento trestný čin se nevztahuje na žurnalisty.

Ve srovnání s vybranými zeměmi má Česká republika vůči médiím nejpřísnější úpravu. Objektem trestného činu neoprávněné nakládání s osobními údaji, který přibyl do českého trestního zákona, je ochrana osobních údajů a lze jej spáchat **i z nedbalosti**. Právní předpisy některých z shora uvedených zemí sice obsahují trestní ustanovení popisující jednání, kterých se mohou dopustit žurnalisté a jejichž objektem je mimo jiné ochrana osobních údajů, ale k jejich spáchaní je většinou třeba úmyslného zavinění nebo lze řízení zahájit jen na návrh postiženého.

Právní úprava ve vybraných zemích v zásadě odpovídá právní úpravě platné u nás před novelou,¹⁶ kdy neexistoval žádný samostatný trestný čin, který by postihoval činnost žurnalistům takovým způsobem, jak to činí nový § 178 odst. 3. a) trestního zákona.¹⁷

Sankce, která v České republice nyní hrozí, je trest odnětí svobody až na 3 roky, resp. u žurnalistů pět let. To je třikrát, resp. pětkrát více, než by za podobné (nebo i závažnější) jednání dostali žurnalisté ve vybraných zemích.

Právo na ochranu soukromí, resp. právo na ochranu osobních údajů je u nás dále upraveno zvláštním zákonem o ochraně osobních údajů. Cílem tohoto zákona je naplnění práva každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí. Rozšíření tohoto práva i na údaje známé z trestního řízení takovým způsobem, jak to činí výše uvedená novela, jde nad rámec uvedené zásady, na níž zákon o ochraně osobních údajů stojí a dále může být v rozporu se zásadou veřejnosti a ve svém důsledku může vést až k zneužití práva na ochranu soukromí, resp. práva na ochranu osobních údajů k jiným cílům, než je zájem chránit soukromí osob.

Na závěr uvádím, že diskutovaný § 178 trestního zákona pozbude platnosti dne 1.1. 2010, kdy nabude účinnosti nový trestní zákon. Zde je v § 180 odst. 3. b) ustanovení postihující žurnalisty, a to ve stejném znění, jaké najdeme v platném § 178 odst. 3 a).

¹⁶ zákon č. 52/2009 Sb.

¹⁷ Žurnalisté se tehdy mohli dopustit přestupku podle zákona o ochraně osobních údajů a hrozila jim peněžitá pokuta.

Prameny:**Česká republika**

zákon č. 101/2000 Sb, o ochraně osobních údajů

zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

Nález sp. zn. II. ÚS 357/96, č. 156/1997 Sb. ÚS, sv. 9, s. 355

Nález sp. zn. IV. ÚS 154/97, č. 17/1998 Sb. ÚS, sv. 10, s. 113.

JUDr. Bartík V., JUDr. Janečková E.: Zveřejňování osobních údajů periodickým tiskem, i

Právník, in: http://www.ippravnik.cz/cz/pd_2/art_5965/zverejnovani-osobnich-udaju-periodickym-tiskem.aspx

<http://jinepravo.blogspot.com/2009/02/ivanku-kamarade.html>

Německo

Strafprozeßordnung (StPO)

Strafgesetz (StGB)

Bundesdatenschutzgesetz (BDSG)

Berliner Datenschutzgesetz (BlnDSG)

<https://www.ebundesanzeiger.de/ebanzwww/wexsservlet>

<http://www.datenschutz-berlin.de/content/recht>

Herbert Tröndle, Thomas Fischer: Strafgesetzbuch und Nebengesetze, München 1999

Rakousko

Strafprozeßordnung (StPO)

Strafgesetzbuch (StGB)

Datenschutzgesetz (DSG)

Velká Británie

Criminal Procedure and Investigations 1996 (c. 25)

Data Protection Act 1998 (c. 29)